

Bibliotheek van het federaal Parlement

De overdracht van de familienaam

dossier nr. 96 – 20.04.2005

Deze elektronische versie maakt het mogelijk alle documenten van de papieren versie te raadplegen, die in elektronische vorm bestaan. Dit laatste is niet het geval voor bepaalde artikels van doctrine, die enkel in de papieren versie beschikbaar zijn. Deze papieren versie is voorbehouden aan de leden en de diensten van het federale Parlement.

Alle elektronische adressen waren toegankelijk op de datum van verschijning van het dossier.

Het is echter altijd mogelijk dat bepaalde adressen worden afgeschaft of veranderd.

INHOUDSTAFEL

INLEIDING.....	2
INTERNATIONAAL	11
BELGIË.....	13
Wetgeving.....	13
Parlementaire documenten.....	13
Andere documenten	14
Rechtsleer.....	14
VERGELIJKEND RECHT.....	15
LUXEMBURG	16
Parlementaire documenten.....	16
FRANKRIJK.....	17
Wetgeving.....	17
Rechtsleer.....	17
NEDERLAND.....	18
Wetgeving.....	18
Parlementaire stukken en andere documenten (uittreksels).....	18
Rechtsleer.....	18
DUITSLAND.....	20
Wetgeving.....	20
Arrest van het Grondwettelijk Hof van 18 februari 2004 betreffende de huwelijksnaam.....	20
SPANJE	21
Wetgeving.....	21
Rechtsleer.....	21
Interessante links.....	21
ITALIË	22
Wetgeving.....	22
Rechtsleer.....	22
SCANDINAVISCH LANDEN	23
Denemarken.....	23
Zweden.....	23

Bibliotheek van het federaal Parlement

De overdracht van de familienaam

dossier nr. 96 – 20.04.2005

INLEIDING

De overdracht van de familienaam is één van de thema's die waarschijnlijk binnenkort ter discussie zullen staan tijdens de Staten-generaal van het gezin. Ook zijn er verscheidene wetsvoorstellen hangend in de Kamer en de Senaat met betrekking tot dit onderwerp. Het leek ons daarom nuttig om de regelgeving m.b.t. de naamsoverdracht in enkele andere landen te bestuderen.

In dit dossier werden eerst de verschillende aanbevelingen en de resolutie (78) 37 van de Raad van Europa opgenomen, tezamen met artikel 16 van het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen.

In België definieert artikel 335 van het Burgerlijk Wetboek de regels inzake overdracht van de familienaam als een gevolg van de afstamming. Volgens de huidige wetgeving draagt het kind in de grote meerderheid van de gevallen de geslachtsnaam van de vader. Een kind waarvan enkel de afstamming langs vaderszijde vaststaat of waarvan de afstamming langs vaderszijde en langs moederszijde gelijktijdig vastgesteld werd, draagt de naam van de vader (tenzij het een overspelig kind van de vader betreft). Een kind waarvan enkel de afstamming langs moederszijde vastgesteld is, draagt de naam van de moeder. Wanneer de afstamming langs vaderszijde vastgesteld werd na de afstamming van moederszijde, wordt de naam van het kind in principe niet gewijzigd, maar de ouders of één van hen, indien de andere overleden is, kunnen niettemin voor de ambtenaar van de burgerlijke stand verklaren dat het kind de naam van de vader zal dragen. Ingeval van vooroverlijden van de vader of gedurende zijn huwelijk kan deze akte niet verleden worden zonder de goedkeuring van de echtgenote waarmee hij gehuwd was op het ogenblik waarop de afstamming vastgesteld werd.

Bij afstamming door adoptie voorzien de artikels 353-1 en 356-2 van het Burgerlijk Wetboek dat de adoptie aan de geadopteerde in plaats van zijn naam die van zijn adoptant verleent of, bij gelijktijdige adoptie door twee echtgenoten of samenwonenden, die van de man. Bij eenvoudige adoptie kunnen de partijen nochtans vragen dat de geadopteerde zijn naam behoudt en dat deze naam voorafgegaan of gevolgd wordt door de naam van de adoptant of van de adopterende man.

De adoptie door een man van het adoptiefkind van de echtgenote of samenwonende brengt in principe de wijziging van de naam van de geadopteerde met zich mee (artikel 353-2 van het Burgerlijk Wetboek) maar de adoptie door een vrouw van het kind of adoptiefkind van haar echtgenoot of van de persoon die met haar samenwoont heeft geen enkele invloed op de naam van de geadopteerde (artikel 353-4 van het Burgerlijk Wetboek).

Bibliotheek van het federaal Parlement

De overdracht van de familienaam

dossier nr. 96 – 20.04.2005

Het Arbitragehof heeft zich verschillende malen uitgesproken over sommige wettelijke bepalingen die toepasselijk zijn bij de overdracht van de familienaam.

Zo heeft het Hof in een arrest van 6 november 2002 geoordeeld dat de voorkeur die door artikel 335 van het Burgerlijk Wetboek verleend wordt aan de toewijzing van de familienaam van de vader niet discriminerend is. Het Hof oordeelde dat, in tegenstelling tot het recht van een persoon om een naam te dragen, het recht dat een persoon heeft om zijn familienaam aan zijn kind over te dragen geen fundamenteel recht is en dat de wetgever bijgevolg over een uitgebreide appreciatiebevoegdheid beschikt voor wat betreft de regeling van de naamtoekenning.

In een advies met betrekking tot de naam van het kind van 21 maart 1997 heeft de Raad van de gelijke kansen voor mannen en vrouwen gepleit voor een wijziging van het huidige patriarchale systeem om een eind te maken aan de discriminatie die op dit vlak bestaat tussen mannen en vrouwen en tussen de kinderen onderling.

De Raad stelt voor om de ouders te laten kiezen tussen drie mogelijkheden : hetzij de naam van de vader, hetzij de naam van de moeder, hetzij beide namen in alfabetische volgorde, waarbij enkel de eerste van beide namen overgedragen wordt op de volgende generatie. Bij gebrek aan keuze zou het kind de naam van de moeder dragen en de keuze van de naam van het eerste kind zou bepalend zijn voor de volgende kinderen.

Momenteel zijn er verschillende wetsvoorstellen hangend in het Parlement.

Vooreerst staat er op dit ogenblik een wetsvoorstel ter discussie houdende wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek die betrekking hebben op de vaststelling van de afstamming en op de gevolgen hiervan. Dit wetsvoorstel voorziet met name in de wijziging van artikel 335 van het Burgerlijk Wetboek teneinde de beperkingen aan het recht van het overspelig kind om de naam van diens vader te dragen, af te schaffen.

Daarnaast werd er een hele reeks wetsvoorstellen ingediend met het oog op een wijziging van de manier waarop de naam overgedragen wordt. De systemen die in deze wetsvoorstellen voorzien worden, hebben alle de bedoeling om de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen inzake de overdracht van de familienaam af te schaffen maar zij verschillen voor wat betreft de naam die in principe aan het kind toegekend wordt (de naam van de vader, van de moeder of een dubbele naam) en door de mate waarin aan de ouders een vrije keuzemogelijkheid wordt gelaten om hiervan af te wijken.

In Luxemburg werd een wetsontwerp met betrekking tot de geslachtsnaam van de kinderen neergelegd bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 13 september 2001. De grootste nieuwigheid van dit ontwerp schuilt in de keuzemogelijkheid voor de ouders van een wettig of een natuurlijk kind om hetzij de naam van de vader, hetzij de naam van de moeder te kiezen. Wanneer de ouders geen akkoord

Bibliotheek van het federaal Parlement

De overdracht van de familienaam

dossier nr. 96 – 20.04.2005

kunnen bereiken over de naam van het kind, zal het de naam krijgen die het eerst voorkomt in de alfabetische volgorde. De Raad van State heeft op 25 november 2003 een kritisch advies verleend. Het ontwerp wordt in commissie behandeld vanaf 13 april 2005.

In Frankrijk heeft de manier waarop de naam toegekend wordt een zeer belangrijke hervorming gekend door de wet nr. 2002-304 van 4 maart 2002 met betrekking tot de familienaam en de wet nr. 2003-516 van 18 juni 2003 met betrekking tot de overdracht van de familienaam. De wet van 18 juni 2003 brengt enkele verbeteringen aan in de wet van 4 maart 2002 zonder te zorgen voor een breuklijn met de nieuwe hervorming.

Met het oog op de gelijkheid van de geslachten werd de regel van de overdracht van de familienaam van de vader verlaten ten voordele van een toekenning die gebaseerd is op de vrije keuze van de ouders. Nog in functie van het beginsel van non-discriminatie van de verschillende soorten van afstamming zijn de nieuwe regels inzake overdracht van de familienaam op dezelfde manier van toepassing op wettige kinderen (geboren tijdens het huwelijk), natuurlijke kinderen (geboren buiten het huwelijk) en adoptiefkinderen. Niettemin blijven er nog een aantal verschillen bestaan. Dezelfde regels zijn van toepassing op kinderen die achteraf de Franse nationaliteit verkregen.

Deze nieuwe regels zijn opgenomen in de artikels 311-21 tot en met 311-23 van het Burgerlijk Wetboek in een nieuw hoofdstuk dat ingevoerd werd door de wet van 4 maart 2002 en in de artikels die betrekking hebben op de verschillende manieren van afstamming. Het algemene beginsel bestaat erin dat de ouders de vrije keuze hebben.

Zij mogen aan hun kinderen, door middel van een gezamenlijke naamskeuzeverklaring bij de ambtenaar van de burgerlijke stand of ingevolge een vonnis, hetzij de naam van de vader, hetzij deze van de moeder, hetzij beide namen naast elkaar geplaatst in een door hen gekozen volgorde geven, met dien verstande dat er van elk van hen slechts één familienaam overgedragen mag worden (in het geval de vader of de moeder een dubbele naam draagt). Bij wet van 18 juni 2003 werd er een afwijking ingevoerd op dit algemeen beginsel voor wat betreft de eenvoudige adoptie door beide echtgenoten. Teneinde meervoudige namen te vermijden, kunnen de echtgenoten aan de naam van de geadopteerde enkel de naam van de adopterende man of de adopterende vrouw toevoegen.

Bij onenigheid of ontbreken van een gezamenlijke verklaring zal het kind de naam van de vader of van de adopterende echtgenoot dragen : de aanvullende regel voorziet dus de voorrang van de naam van de vader ten nadele van de dubbele naam die ingevoerd werd door de nieuwe hervorming in functie van het beginsel van het co-ouderschap.

Bibliotheek van het federaal Parlement

De overdracht van de familienaam

dossier nr. 96 – 20.04.2005

Wanneer de (natuurlijke) afstamming niet tegelijkertijd wordt vastgesteld ten opzichte van de beide ouders, zal het kind de naam dragen van de ouder die het kind het eerst erkend heeft : deze regel van chronologische toekenning maakt het mogelijk om de overdracht van de naam van de moeder te garanderen. Wanneer de (natuurlijke) afstamming ten opzichte van de andere ouder achteraf vastgesteld wordt, kunnen de ouders, zolang het kind minderjarig is, ook een naamskeuze uitoefenen door middel van een gezamenlijke verklaring voor de rechtbank van eerste aanleg. Wanneer zij op deze manier de naam van hun kind wijzigen moet dit zijn toestemming geven indien het ouder is dan 13 jaar. Ook bij een adoptieprocedure moeten kinderen, ouder dan 13 jaar, hun goedkeuring verlenen aan de door de ouders gekozen naam.

De keuzemogelijkheid mag slechts éénmaal uitgeoefend worden. Teneinde de eenheid van broeder- en zusterschap te bewaren, geldt de gekozen naam voor alle gemeenschappelijke kinderen.

Ook al werden de regels m.b.t. de overdracht van de familienaam ingevoerd door de wet van 4 maart 2002, gewijzigd door de wet van 18 juni 2003, toch zijn ze slechts van toepassing op de kinderen die geboren werden na 1 januari 2005, zijnde de datum van inwerkingtreding van de wet van 2003. Desondanks kunnen ouders, dankzij de overgangsbepalingen, tot 30 juni 2006 en door middel van een gezamenlijke verklaring, de toevoeging als tweede naam vragen van de naam van de ouder wiens naam niet overgedragen werd, ten voordele van het oudste van de gemeenschappelijke kinderen, indien dit jonger was dan 13 jaar op 01/09/2003 of op de datum van de verklaring. Het kind dat sedert 01/09/2003 13 jaar werd moet persoonlijk toestemmen in de naamskeuze. De gekozen naam wordt vervolgens overgedragen op alle gemeenschappelijke kinderen, ook degenen die nog niet geboren zijn.

Op dit ogenblik is er geen enkel wetsvoorstel of wetsontwerp ingediend, ondanks de kritieken in de rechtsleer op de wetten van 4 maart 2002 en 18 juni 2003, die men te ingewikkeld vindt en waarvan men vreest dat zij een mogelijke bron van conflicten binnen koppels kunnen vormen, aangezien deze tegenwoordig kunnen kiezen tussen een tiental mogelijke combinaties.

In Nederland bestaat de mogelijkheid tot keuze van de familienaam van het kind sedert 1 januari 1998. Dit is het gevolg van de wet van 10 april 1997 tot wijziging van de artikelen 5 en 9 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en in verband daarmee van enige andere artikelen van dit wetboek. Gehuwde ouders kunnen kiezen of hun eerste kind de achternaam van de moeder of die van de vader krijgt. Om de naamskeuze officieel te maken moet men vóór of bij de aangifte van de geboorte samen naar de ambtenaar van de burgerlijke stand. Als de ouders niet vóór of bij de aangifte van de geboorte samen een verklaring hebben afgelegd,

Bibliotheek van het federaal Parlement

De overdracht van de familienaam

dossier nr. 96 – 20.04.2005

krijgt het kind de familienaam van de vader. De naamskeuze geldt voor alle volgende kinderen in het gezin om de eenheid van naam te bewaren.

Ongehuwde ouders kunnen hun kind de achternaam van de moeder of van de vader geven. De keuze gebeurt bij de erkenning. Kiest men in dit geval voor de familienaam van de vader, dan dienen beide ouders samen een verklaring af te leggen voor de burgerlijke stand. Zonder deze verklaring krijgt het kind de familienaam van de moeder. Als een kind bij de erkenning 16 jaar of ouder is, kiest het zelf de familienaam. Wanneer het gaat om een alleenstaande ouder, van wie de partner is overleden voordat zijn kind een naam kreeg, mag de overgebleven ouder de naam van de vader of de moeder kiezen.

Bij adoptie kan eveneens een keuze worden gemaakt voor de familienaam van één van beide adoptanten of kan het kind in bepaalde gevallen zijn naam behouden. De gedetailleerde regeling is opgenomen in artikel 5, 3° lid van boek 1 van het Burgerlijk Wetboek. Wanneer het kind bij de adoptie 16 jaar of ouder is, kiest het zelf de familienaam.

Als de moeder een geregistreerd partnerschap is aangegaan met een man die het kind erkend heeft, gelden dezelfde regels als bij ouders die niet gehuwd zijn.

Het geven van een dubbele familienaam is nooit mogelijk : men moet kiezen tussen die van de vader of die van de moeder. Ieder kind dat meerderjarig wordt, heeft éénmaal de mogelijkheid om de naamskeuze van de ouders te herzien. Het gaat in dit geval om een naamswijziging, niet om een naamskeuze, waarvoor een specifieke procedure geldt en waaraan kosten zijn verbonden.

In de doctrine zijn een aantal kritische bedenkingen geformuleerd inzake de toetsing van het naamrecht aan het (inter)nationale gelijkheidsbeginsel. Ook drukte in 2001 het Committee on the Elimination of Discrimination against Women zijn bezorgdheid uit over de situatie waarbij de vader uiteindelijk het beslissingsrecht heeft over de familienaam van het kind, als de ouders geen overeenstemming bereiken. Het Comité meent dat dit ingaat tegen de beginselen van het VN-Verdrag van 1979 inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, inzonderheid tegen artikel 16(g). De Nederlandse regering meent echter dat de bestaande regeling kan gehandhaafd blijven. Zij verwijst hierbij o.a. naar de beslissing van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in de zaak Bijleveld (27 april 2000). Deze zaak handelde over het principe van 'eenheid van naam', maar het Hof vestigde tevens de aandacht op het verschil in behandeling tussen de geslachten bij het uitblijven van naamskeuze. Daarbij achtte het Hof dit verschil redelijk en proportioneel gelet op de doelstelling te voorkomen dat de naam van het kind onbepaald zou blijven.

In 2002 werd door het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum het evaluatierapport 'De gekozen achternaam' uitgebracht. Hierin werden een aantal aanbevelingen geformuleerd om de werking van de regelgeving te verbeteren. Deze vormen voor de regering echter geen aanleiding tot wetswijziging. Wel is er

Bibliotheek van het federaal Parlement

De overdracht van de familienaam

dossier nr. 96 – 20.04.2005

een wetsvoorstel hangend dat voornamelijk een verduidelijking beoogt van een aantal bepalingen in het Burgerlijk Wetboek, evenals een verplaatsing van het derde lid van artikel 253 sa, dat betrekking heeft op de naamskeuze naar titel 2 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, dat het recht op de naam behandelt. Het betreft dus geen wijziging ten gronde.

In januari 2005 werd door de Nederlandse regering de vierde voortgangsrapportage inzake het VN-Vrouwenverdrag aan het bevoegde VN-Comité toegestuurd. Deze rapportage werd nog niet onderzocht.

In Duitsland regelen de artikels 1355, 1616, 1617a en 1757 van het Burgerlijk Wetboek de modaliteiten voor het verwerven van de familienaam. Artikel 1355 bepaalt de naam van de echtgenoten. Volgens § 1355 (1) kunnen de echtgenoten een gemeenschappelijke familienaam of een huwelijksnaam kiezen. In dat geval draagt het kind de familienaam van de ouders (§ 1616). Er dient opgemerkt te worden dat de gemeenschappelijke huwelijksnaam niet noodzakelijk de geboortenaam van één van de echtgenoten is. De wet werd in 2005 in die zin gewijzigd na een arrest van het federaal grondwettelijk Hof van 18 februari 2004 met betrekking tot de huwelijksnaam. Het Hof achtte de regel volgens dewelke de echtgenoten verplicht waren de geboortenaam van één van beide echtgenoten als huwelijksnaam te kiezen, ongrondwettelijk.

De echtgenoot wiens geboortenaam niet gekozen werd als huwelijksnaam kan deze laten voorafgaan of laten volgen door zijn eigen geslachtsnaam.

Wanneer zij geen huwelijksnaam kiezen, behouden de echtgenoten de naam die zij op het ogenblik van hun huwelijk droegen.

In de hypothese dat de ouders gezamenlijk het ouderlijk gezag uitoefenen, voorziet artikel 1617 (1) dat het kind de naam van één van hen draagt. Deze keuze van de naam van het kind gebeurt door een verklaring voor de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Deze naam zal automatisch toegekend worden aan de andere kinderen van het koppel. Indien de ouders niet tot een akkoord komen gedurende de maand na de geboorte van het kind, kent de familierechtbank de beslissingsbevoegdheid aan één van beide toe (§ 1617 (2)). Indien de aangeduide ouder niet binnen de aangeduide termijn beslist, krijgt het kind automatisch de naam van deze ouder toegewezen (§ 1617 (2)).

Wanneer het ouderlijk gezag door één van de ouders uitgeoefend wordt, wordt diens geslachtsnaam overgedragen (§ 1617a (1)). Deze ouder kan echter, middels een verklaring voor de ambtenaar van de burgerlijke stand, aan het kind de naam van de andere ouder toekennen, mits diens akkoord en het akkoord van het kind, wanneer het ouder is dan 5 jaar (§ 1617a (2)).

De naamsveranderingen van het kind die mogelijk zijn bij een wijziging van het ouderlijk gezag of van het 'ogenschijnlijke vaderschap' zijn opgenomen in artikel

Bibliotheek van het federaal Parlement

De overdracht van de familienaam

dossier nr. 96 – 20.04.2005

1617b, en voor het geval van een naamswijziging van de ouders in artikel 1617c. Artikel 1618 voorziet in de mogelijkheid van een naamgift.

Het verschil tussen wettige en natuurlijke afstamming werd afgeschaft door de wet van 16 december 1997 met betrekking tot de hervorming van de rechten van het kind en de afstamming. De naam van het natuurlijk kind hangt af van wie het ouderlijk gezag uitoefent en dezelfde regels als voor de wettige kinderen zijn van toepassing (§ 1617 en 1617a).

Tenslotte is het zo dat bij adoptie de geadopteerde de naam krijgt van de adoptant (§ 1747 (1)). Wanneer de echtgenoten geen gemeenschappelijke naam hebben, moeten zij tot een akkoord komen over de naam van het kind vóórdat de adoptie definitief wordt. Artikel 1617 (1) is naar analogie toepasselijk. Wanneer het geadopteerde kind ouder is dan 5 jaar, is de naam slechts geldig indien de betrokkene zijn goedkeuring verleend heeft voor de voogdijrechtbank.

In Spanje voorziet de wet dat elke familienaam uit twee namen bestaat. Als algemene regel bestaat deze uit de eerste familienaam van de vader en de eerste familienaam van de moeder. In principe gaat de naam van de vader aan deze van de moeder vooraf, maar om mogelijke discriminatie tegen te gaan kan het kind, eens het de meerderjarige leeftijd bereikt heeft, zelf de volgorde van deze namen wijzigen. Ook de ouders kunnen, op het moment van de inschrijving van de geboorte van hun eerste kind, de volgorde van de achternamen wijzigen. De gekozen volgorde geldt automatisch voor alle gemeenschappelijke kinderen.

Artikel 109 van de Spaanse Grondwet bepaalt de overdracht van de familienamen door afstamming. De inhoud van dit artikel werd voor het laatst gewijzigd door de wet van 5 november 1999. De naamgeving wordt verder gereguleerd in de wet met betrekking tot de akten van de burgerlijke stand (artikels 53 tot en met 62) en het bijhorende reglement.

In de Spaanse wetgeving gebruikt men thans in plaats van de noties 'wettige' en 'onwettige' afstamming het begrip 'filiación matrimonial' ('afstamming uit een huwelijk') voor de kinderen die geboren werden in het kader van een huwelijk of voorafgaand aan een huwelijk en waarvan de afstamming wettelijk werd vastgesteld. Van zodra de afstamming ten opzichte van de twee ouders werd vastgesteld, maakt het dus geen verschil meer uit of een kind tijdens een huwelijk of ervóór geboren wordt. Voor kinderen buiten het huwelijk geldt de algemene regel evenwel enkel wanneer het kind gelijktijdig door de vader en de moeder erkend werd of wanneer de vader het kind binnen de acht dagen na de geboorte erkent. De moeder kan zich tegen deze erkenning door de vader niet verzetten. De moeder kan wel, tijdens het eerste jaar na de geboorte, de opschorting van de gevolgen van de erkenning door de vader vragen, met name voor wat betreft de naam van het kind. De regel geldt ook wanneer de vader het kind buiten de termijn van acht dagen erkent en de moeder zich hiertegen niet verzet.

Bibliotheek van het federaal Parlement

De overdracht van de familienaam

dossier nr. 96 – 20.04.2005

De algemene regel geldt echter niet wanneer de afstamming slechts ten opzichte van één ouder vaststaat. Wanneer de afstamming enkel ten opzichte van de vader vaststaat, draagt het kind de beide namen van de vader. Wanneer de afstamming enkel ten opzichte van de moeder vaststaat draagt het kind haar beide namen. In beide gevallen kan de ouder bij de inschrijving van de geboorte de volgorde laten wijzigen.

Ook wanneer de erkenning van de vader plaatsvindt buiten de wettelijk vastgestelde termijn en de moeder zich hiertegen verzet, behoudt het kind enkel de beide namen van de moeder.

Wanneer de vader strafrechtelijk veroordeeld werd voor seksuele betrekkingen waarvan de geboorte van het kind het gevolg is of wanneer de afstamming van vaderszijde op gerechtelijke wijze werd vastgesteld ondanks het verzet van de vader, dan zal het kind zijn naam niet dragen, tenzij dit kind of zijn wettelijke vertegenwoordiger hierom verzoekt.

Bij adoptie (die enkel mogelijk is bij minderjarigen) worden de regels die van toepassing zijn op de wettige en op de onwettige afstamming naar analogie toegepast, al naargelang de adoptie gebeurt door een –al dan niet gehuwd- koppel of door één enkele persoon. Het kind krijgt dus de twee eerste namen van beide adoptanten (wanneer het er twee zijn) of de beide namen van de adoptant (wanneer één persoon het kind adopteert). Er kan ook afgesproken worden dat het geadopteerde kind de eerste van zijn beide eigen namen behoudt, ofwel voorafgegaan door de naam van de adoptant (bij adoptie door een alleenstaande man) of door de naam van de man van het adopterende koppel (bij adoptie door een koppel), ofwel gevolgd door de eerste naam van de adoptante (bij adoptie door een alleenstaande vrouw).

Wanneer de afstamming van een kind helemaal niet vastgesteld kan worden, kent de ambtenaar van de burgerlijke stand aan het kind twee frequent gebruikte namen toe.

In Italië dragen alle wettige kinderen de naam van hun vader. Een kind dat buiten het huwelijk geboren wordt, draagt de naam van diegene die het kind het eerst erkent. Wanneer beide ouders het kind gelijktijdig erkennen, draagt het de naam van de vader. Wanneer de juridische vaststelling van de afstamming langs vaderszijde of de erkenning door de vader gebeurt na de erkenning door de moeder, dan kan het kind de naam van de moeder behouden, deze naam laten voorafgaan door de naam van de vader of deze naam vervangen door de naam van de vader.

Een gewettigd kind draagt de naam van de vader. Wanneer het kind meerderjarig is op het moment van de wettiging kan het, tijdens het jaar dat volgt op de dag waarop het kennis krijgt van die wettiging, kiezen om de naam die het tot dan toe droeg te behouden, er de naam van de legitimerende ouder aan toe te voegen

Bibliotheek van het federaal Parlement

De overdracht van de familienaam

dossier nr. 96 – 20.04.2005

(hetzij ervoor of erachter), of nog deze naam te vervangen door de naam van de legitimerende ouder.

De verklaring van de naamskeuze wordt persoonlijk of schriftelijk gedaan bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar het kind geboren werd en zij wordt vermeld in de geboorteakte.

Wanneer een geadopteerd kind alle banden met zijn oorspronkelijke familie verbroken heeft, krijgt het de naam van de persoon die het geadopteerd heeft of, wanneer het kind door twee echtgenoten geadopteerd wordt, de naam van de man. Geadopteerde meerderjarigen dragen de naam van de adoptant in combinatie met de naam die zij vóór hun adoptie droegen.

Aan kinderen wiens afstamming volledig onbekend is, wordt door de ambtenaar van de burgerlijke stand een naam toegekend.

Tijdens de huidige legislatuur zijn er 14 wetsvoorstellen ingediend met betrekking tot de wetgeving inzake familienamen, maar geen enkel wetsvoorstel is inmiddels wet geworden.

Voor wat de Scandinavische landen betreft, willen wij enkel op een essentieel verschil met de andere landen wijzen. Wanneer er onenigheid of twijfel bestaat over de naamskeuze, geniet de naam van de moeder de voorkeur, zelfs wanneer de vader het kind erkend heeft of de ouders gehuwd zijn.

B. Vansteelandt

Bibliotheek van het federaal Parlement
De overdracht van de familienaam
dossier nr. 96 – 20.04.2005

INTERNATIONAAL

▪ Raad van Europa

‘Livre blanc’ sur les principes relatifs à l’établissement et aux conséquences juridiques du lien de filiation-cf. principe 27

http://www.coe.int/T/F/Affaires_juridiques/Coop%E9ration_juridique/Droit_de_la_famille_et_droits_des_enfants/Documents/livre%20blanc.pdf

‘White paper’ on principles concerning the establishment and legal consequences of parentage-cf. principe 27

http://www.coe.int/T/E/Legal_affairs/Legal_co-operation/Family_law_and_children's_rights/Documents/white%20paper-1.pdf

Recommandation 1362(1998) relative à la discrimination entre les femmes et les hommes pour le choix du nom de famille et la transmission du nom aux enfants

<http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=http://assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/ta98/FREC1362.htm>

Recommendation 1362(1998) Discrimination between women and men in the choice of a surname and the passing on of parents’ surnames to children

http://www.coe.int/T/E/Legal_Affairs/Legal_co-operation/Family_law_and_children's_rights/Documents/Recommendation%201362-1.pdf

Recommandation 1271(1995) relative aux discriminations entre les hommes et les femmes pour le choix du nom de famille et la transmission du nom des parents aux enfants

<http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=http://assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/ta95/FREC1271.htm>

Recommendation 1271(1995) on discrimination between men and women in the choice of a surname and in the passing on of parents’ surname to children

http://www.coe.int/T/E/Legal_Affairs/Legal_co-operation/Family_law_and_children's_rights/Documents/RECOMMENDATION%201271-1.pdf

Bibliotheek van het federaal Parlement

De overdracht van de familienaam

dossier nr. 96 – 20.04.2005

Recommandation Rec (85)2 du Comité des Ministres aux Etats membres relative à la protection juridique contre la discrimination fondée sur le sexe

http://www.coe.int/T/F/affaires_juridiques/coop%E9ration_juridique/Droit_de_la_famille_et_droits_des_enfants/Documents/rec85%202%20F.pdf

Recommendation No.R(85)2 of the Committee of Ministers to Member States on Legal Protection against Sex Discrimination

<https://wcm.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=45231&SecMode=1&Admin=0&DocId=685786>

Résolution (78)37 sur l'égalité des époux en droit civil

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=37599&SecMode=1&Admin=0&DocId=662316>

Resolution (78)37 on equality of spouses in civil law

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=37598&SecMode=1&Admin=0&DocId=662344>

▪ **Verenigde Naties**

Artikel 16 van het Verdrag van 18.12.1979 inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen

http://www.juridat.be/cgi_loi/wetgeving.pl

Bibliotheek van het federaal Parlement

De overdracht van de familienaam

dossier nr. 96 – 20.04.2005

BELGIË

Wetgeving

- Afstamming

Artikel 335 van het Burgerlijk Wetboek

- Adoptie

Gewone adoptie : artikels 353-1 t.e.m 353-6 van het Burgerlijk Wetboek

Volle adoptie : artikel 356-2 van het Burgerlijk Wetboek

http://www.just.fgov.be/index_nl.htm (rubriek geconsolideerde wetgeving)

Parlementaire documenten

Wetsvoorstel van 17 december 2003 tot wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het vaststellen van de afstamming en de gevolgen ervan

<http://www.dekamer.be/FLWB/pdf/51/0597/51K0597001.pdf>

Wetsvoorstel van 8 juli 2003 tot wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het vaststellen van de afstamming en de gevolgen ervan

http://www.senate.be/wwwcgi/get_pdf?50331658

Wetsvoorstel van 22 januari 2004 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek inzake de gevolgen van afstamming en adoptie wat de naam betreft

<http://www.dekamer.be/FLWB/pdf/51/0724/51K0724001.pdf>

Wetsvoorstel van 24 oktober 2003 tot opheffing van artikel 335 §3 tweede lid van het Burgerlijk Wetboek

<http://www.dekamer.be/FLWB/pdf/51/0338/51K0338001.pdf>

Wetsvoorstel van 24 oktober 2003 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de familienaam betreft

<http://www.dekamer.be/FLWB/pdf/51/0248/51K0248001.pdf>

Wetsvoorstel van 20 augustus 2003 tot wijziging van artikel 335 van het Burgerlijk Wetboek inzake de familienaam van het kind

http://www.senate.be/wwwcgi/get_pdf?50331815

Bibliotheek van het federaal Parlement

De overdracht van de familienaam

dossier nr. 96 – 20.04.2005

Wetsvoorstel van 16 juli 2003 tot wijziging van artikel 335 van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot de toekenning van de naam van het kind

<http://www.dekamer.be/FLWB/pdf/51/0089/51K0089001.pdf>

Andere documenten

Arrest van het Arbitragehof nr. 161/2002 van 6 november 2002

<http://www.arbitrage.be/public/n/2002/2002-161n.pdf>

Rechtsleer

Pouvoir choisir le nom de ses enfants: une liberté dangereuse

<http://www.etes.ucl.ac.be/Publications/DOCH/DOCH/DOCH%2080%20 Van%20de %20velde .pdf>

Bibliotheek van het federaal Parlement
De overdracht van de familienaam
dossier nr. 96 – 20.04.2005

VERGELIJKEND RECHT

Guide pratique international de l'état civil

<http://perso.wanadoo.fr/ciec-sg/GuidePratique/index.htm>

Rapport du secrétaire général (2004 - 2002)

<http://perso.wanadoo.fr/ciec-sg/Documentation/AccueilDroitComp.htm>

Loi applicable à la détermination du nom

<http://perso.wanadoo.fr/ciec-sg/Documentation/AccueilDroitComp.htm>

Dévolution du nom patronymique en droit comparé au sein de l'Union européenne

<http://www.justice.gouv.fr/Saei/Ailleurs/Enjeux/nompatro.htm>

Rapport du Sénat français N° 244/session 2001-2002 p. 24-25

<http://www.senat.fr/rap/l01-244/l01-244.html>

La transmission du nom patronymique (Februari 2000)

Etude de législation comparée

<http://www.senat.fr/lc/lc69/lc69.html>

Bibliothèque van het federaal Parlement
De overdracht van de familienaam
dossier nr. 96 – 20.04.2005

LUXEMBURG

Parlementaire documenten

Projet de loi instaurant le libre choix du nom patronymique des enfants N° 4843
<http://www.chd.lu/servlet/DisplayServlet?id=10938&path=/export/exped/sexpdata/Mag/008/001/011570.pdf>

Proposition de loi instaurant le libre choix du nom patronymique des enfants N° 3873
http://www.chd.lu/cgi-bin/cqcgi/@public.env?CQ_USER_NAME=GUEST&CQ_PASSWORD=GUEST&CQ_LOGIN=Yes&CQ_PROCESS_LOGIN=YES

Avis du Conseil d'Etat N° 4843/1, 3873/1
<http://www.chd.lu/servlet/DisplayServlet?id=28216&path=/export/exped/sexpdata/Mag/001/001/030189.pdf>

Version amendée du projet de loi (20 avril 2005)
<http://www.chd.lu/servlet/DisplayServlet?id=39981&path=/export/exped/sexpdata/Mag/017/465/041664.pdf>

Bibliotheek van het federaal Parlement
De overdracht van de familienaam
dossier nr. 96 – 20.04.2005

FRANKRIJK

Wetgeving

Code civil : extraits du titre VII « De la Filiation » et du titre VIII « De la filiation adoptive » : art. 311-21 à 311-23, 331-2, 332-1 et 333-4 à 333-5, 334-1 à 334-4, 357 à 357-1, 363 à 363-1

www.legifrance.gouv.fr, rubriek 'codes'

Rechtsleer

'Vos droits et démarches : Nom de famille et prénom' - januari 2005

<http://vosdroits.service-public.fr/particuliers/N151.xhtml?&n=Famille&l=N10>

Bibliotheek van het federaal Parlement
De overdracht van de familienaam
dossier nr. 96 – 20.04.2005

NEDERLAND

Wetgeving

Burgerlijk Wetboek, Boek 1, art. 5, 6, 19c, 20f en 253sa

<http://www.wetten.nl>

Parlementaire stukken en andere documenten (uittreksels)

Wijziging van enige bepalingen van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het geregistreerd partnerschap, de geslachtsnaam en het verkrijgen van gezamenlijk gezag : stuk 29353, nrs. 1, 2, 3 en 7

<http://www.overheid.nl>

Aanbiedingsbrief vierde voortgangsrapportage VN-vrouwenverdrag

http://docs.szw.nl/pdf/34/2005/34_2005_3_6991.pdf

Vierde voortgangsrapportage VN-Vrouwenverdrag 2000-2004

http://docs.szw.nl/pdf/35/2005/35_2005_3_6992.pdf

Report of the Committee on the elimination of discrimination against women
(twenty-fifth session-Netherlands - july 2001)

http://docs.szw.nl/pdf/135/2004/135_2004_1_7008.pdf

Beslissing van het Europees Hof voor de rechten van de mens in de zaak Bijleveld

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?action=html&key=5224&portal=hbkm&source=external&table=285953B33D3AF94893DC49EF6600CEBD49&skin=hudoc-fr>

Rechtsleer

De keuze van de achternaam (Ministerie van Justitie - mei 2003)

http://www.justitie.nl/Images/Keuze_achternaam_tcm35-28537.pdf

Blijft vaders wil wet ? Evaluatie van het naamrecht in het licht van het gelijkheidsbeginsel (art. gepubliceerd in het tijdschrift voor familie- en jeugdrecht, maart 2003)

http://www.clara-wichmann.nl/activiteiten/commentaren/030505_naamrecht.html

Bibliotheek van het federaal Parlement
De overdracht van de familienaam
dossier nr. 96 – 20.04.2005

De gekozen achternaam : betekenis en gebruik van de wijziging van art. 5 van het Burgerlijk Wetboek (WODC-2002)

http://www.wodc.nl/onderzoeken/onderzoek_24.asp?loc=/onderwerp/trefwoordabc#

Bibliotheek van het federaal Parlement
De overdracht van de familienaam
dossier nr. 96 – 20.04.2005

DUITSLAND

Wetgeving

Commission internationale de l'Etat civil – Législation par pays

<http://perso.wanadoo.fr/ciec-sg/legislation.htm>

Arrest van het Grondwettelijk Hof van 18 februari 2004 betreffende de huwelijksnaam

<http://lexetius.com/2004,88?version=drucken>

Bibliotheek van het federaal Parlement

De overdracht van de familienaam

dossier nr. 96 – 20.04.2005

SPANJE

Wetgeving

Real Decreto 193/2000 (11/02/2000)

http://noticias.juridicas.com/base_datos/Privado/rd193-2000.html

Ley 40/1999 (5/11/1999)

http://noticias.juridicas.com/base_datos/Privado/l40-1999.html

Reglamento del Registro Civil (modificado por R. Decreto 193/2000 en material relativa al nombre y apellidos y orden de los mismos), artículos 192-219

<http://www.2ni2.com/juridico/codigocivil/reglamento2.htm>

Código Civil, artículo 109 (laatst gewijzigd op 5 november 1999)

http://cl.andeni.org/codigo_civil.htm

Ley, de 8 de Junio de 1957, reguladora del Registro Civil (laatst gewijzigd op 5 november 1999)

<http://www.datadiar.com/actual/legislacion/civil/CL000026.htm>

Rechtsleer

Guide pratique internationale de l'état civil : Espagne (2003)

<http://perso.wanadoo.fr/ciec-sg/GuidePratique/index.htm>

'La transmission du nom patronymique', France, Sénat, Service des études Européennes, 2000

<http://www.senat.fr/lc/lc69/lc695.html>

RANCEL, J., 'Notes de généalogie hispanique'

<http://www.home.scarlet.be/~p4u00071/rancel/fili-fra.html>

Interessante links

<http://www.justicia.es>

Bibliotheek van het federaal Parlement
De overdracht van de familienaam
dossier nr. 96 – 20.04.2005

ITALIË

Wetgeving

Regolamento per la revisione e la semplificazione dell'ordinamento dello stato civile, Decreto del presidente della Repubblica, 3 Novembre 2000, n.396, articoli 33-38
http://www.giustizia.it/cassazione/leggi/dpr396_00.html

Codice civile, articoli 143, 143bis, 262, 299
http://www.jus.unitn.it/cardozo/Obiter_Dictum/home.html

Rechtsleer

Guide pratique internationale de l'état civil : Italie (2004)
<http://perso.wanadoo.fr/ciec-sg/GuidePratique/index.htm>

Nomi e cognomi : problematiche relative all'attribuzione ed al loro cambiamento, 4-12
http://www.semplicesemplice.it/servizi/guide/download/STATO_CIVILE_nomi_cognomi_trascrizioni.pdf

Bibliotheek van het federaal Parlement
De overdracht van de familienaam
dossier nr. 96 – 20.04.2005

SCANDINAVISCH LANDEN

Denemarken

'La transmission du nom patronymique', France, Sénat, Service des études Européennes, 2000

<http://www.senat.fr/lc/lc69/lc694.html>

Zweden

Population registration in Sweden (december 2004)

<http://www.rsv.se/broschyler/717b/717b03.pdf>